

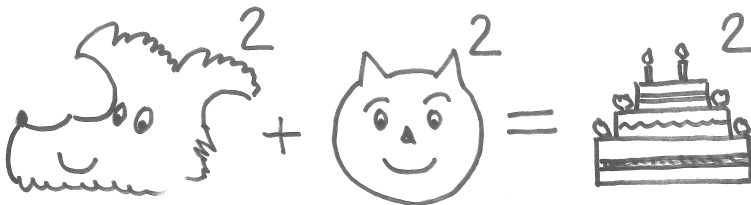
Indexování a vyhledávání matematických formulí

Vlastimil Krejčír, krejcir@ics.muni.cz

Inforum 2018, 29.–30. května 2018, Praha

Kvíz: poznej rovnici

Motivace

Jak to vlastně začalo?

Rok 2005: **Česká digitální matematická knihovna (DML-CZ).**

Rok 2008: **Evropská digitální matematická knihovna (EuDML).**

Přirozeně vyvstala otázka:

A co hledání matematických formulí?

- Normální plnotextové hledání na formulích nefunguje.
- V matematice jsou myšlenky vyjádřeny formulemi.
- Matematikům (a příbuzným disciplínám) to může přinést prospěch.
- (Je to zajímavý problém, pojďme se tím zabývat.)

Motivace II

Q: 'What functionality and incentives would made a working mathematician to login and use a modern DML as EuDML?'

A: 'Math formulae search.'

Prof. James Davenport,
CEIC member,
MKM 2011 PC chair,
on panel at DML 2011 workshop in Bertinoro as a reply.

Jak na to

Hledáme odpovědi na následující otázky:

- Proč matematika nefunguje na „normálním“ vyhledávání?
- Jak to tedy vyřešit?
  - Jak zakódovat matematické formule, aby byly strojově zpracovatelné?
  - Jak matematické formule extrahovat z textů (např. historických skenovaných)?
  - Jak získané matematické formule indexovat a následně porovnávat?
  - Jakým způsobem zapsat formuli jako vyhledávací dotaz?
  - Jak třídit a vážit výsledky vyhledávání?

Jak funguje běžné vyhledávání

- běžné vyhledávání v textu je „snadné“
- známé algoritmy, dostupný software
- umí to téměř každý informační systém nebo web

Jak funguje běžné vyhledávání II

Příklad:

- hledám informace o konferenci Inforum 2018
- do Google zadám text „Inforum 2018“
- Google jej porovnává s obsahem svého indexu
  - který si průběžně buduje procházením webu
  - např. text „Inforum 2018“ je na URL <https://www.inforum.cz/>
- počítač (Google) porovnává způsobem znak po znaku:

I	n	f	o	r	u	m	2	0	1	8	(hledaný dotaz)
											se rovná
I	n	f	o	r	u	m	2	0	1	8	(index Googlu)

Matematika a textové vyhledávání

Uvedené normální textové porovnávání u matematiky selhává.

Matematika používá abstraktní symboly (proměnné), operace, čísla, ...

Formule vyjadřující jednu myšlenku lze zapsat různými způsoby,
ale stále to bude pro člověka totéž.

Pro počítač to z pohledu textového vyhledávání totéž není!

Příklad s čísly

$$0,5 = \frac{1}{2} = 2^{-1}$$

$$\sqrt{8} = 2\sqrt{2}$$

Google má v indexu **modrý zápis ve zlomku**, uživatel zadal **dotaz červeně**, porovnáváme znak po znaku:

znak 0 $\neq$ znak 1, znak , $\neq$ znak -, ...

Již první znak nesouhlasí! Google nic nenašel, ale měl by...

Příklad: známé vzorce

Pythagorova věta

$$a^2 + b^2 = c^2$$

Příklad: známé vzorce

Pythagorova věta

$$a^2 + b^2 = c^2$$

je totéž co

$$b^2 + a^2 = c^2$$

Příklad: známé vzorce

Pythagorova věta

$$a^2 + b^2 = c^2$$

je totéž co

$$b^2 + a^2 = c^2$$

je totéž co

$$x^2 + y^2 = z^2$$

Příklad: známé vzorce

Pythagorova věta

$$a^2 + b^2 = c^2$$

je totéž co

$$b^2 + a^2 = c^2$$

je totéž co

$$x^2 + y^2 = z^2$$

a jsou to speciální případy **Velké Fermatovy věty**

$$a^n + b^n = c^n$$

Doporučuji knihu: Simon Singh: Velká Fermatova věta

Jak zakódovat matematiku: MathML

MathML: reprezentace formule v XML, v podstatě se jedná o HTML zápis matematiky (současné prohlížeče MathML znají)

```
<math>
  <mfrac>
    <mn>1</mn>
    <msup>
      <mi mathvariant="bold">x</mi>
      <mn>2</mn>
    </msup>
  </mfrac>
</math>
```

$$\frac{1}{x^2}$$

Jak získat matematiku ve formě MathML

Jak extrahovat matematické vzorce z existující literatury a zakódovat je do MathML: velmi obtížná úloha...

- tištěné a digitalizované materiály
  - Infty Reader (speciální forma OCR)
- born-digital publikace
  - $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ ML
- nástroje pracující přímo s MathML
  - MATLAB
- rovnou psát v MathML...

Jak získané matematické formule indexovat a následně porovnávat?

- formule se rozloží na části (podformule)
- proměnné a čísla (konstanty) se unifikují, tj. nahradí zástupným symbolem

Všechny varianty Pythagorovy věty (např. $a^2 + b^2 = c^2$) nakonec dopadnou přibližně takto:

$$var1^{const1} + var2^{const1} = var3^{const1}$$

Jak zadávat dotazy?

- matematici jsou uvyklí na systém $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$, formuli tedy napíší pomocí známé notace tohoto systému
- píší přímo do vyhledávacího formuláře v prohlížeči (v systému, který matematické hledání podporuje, viz dále)
- formule je převedena pomocí software $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ ML do MathML...
- ...a zároveň se při zadávání formule hned vykresluje (systém MathJax)

$a^2 + b^2 = c^2$

Formula preview

$$a^2 + b^2 = c^2$$

Ukázka z webu EuDML (Evropské digitální matematické knihovny)

Porovnání dotazu a indexu

Formule dotazovaná uživatelem se zpracuje stejným procesem, jakým se formule indexují. Tj. provede se její rozložení a unifikace. Uživatel se dotazuje na Pythagorovu větu $x^2 + y^2 = z^2$, ta po zpracování vypadá následovně:

$$var1^{const1} + var2^{const1} = var3^{const1}$$

Porovnání dotazu a indexu

Formule dotazovaná uživatelem se zpracuje stejným procesem, jakým se formule indexují. Tj. provede se její rozložení a unifikace. Uživatel se dotazuje na Pythagorovu větu $x^2 + y^2 = z^2$, ta po zpracování vypadá následovně:

$$var1^{const1} + var2^{const1} = var3^{const1}$$

a v indexu dle formule $a^2 + b^2 = c^2$ (viz dva slajdy zpět) máme

$$var1^{const1} + var2^{const1} = var3^{const1}$$

Porovnání dotazu a indexu

Formule dotazovaná uživatelem se zpracuje stejným procesem, jakým se formule indexují. Tj. provede se její rozložení a unifikace. Uživatel se dotazuje na Pythagorovu větu $x^2 + y^2 = z^2$, ta po zpracování vypadá následovně:

$$var1^{const1} + var2^{const1} = var3^{const1}$$

a v indexu dle formule $a^2 + b^2 = c^2$ (viz dva slajdy zpět) máme

$$var1^{const1} + var2^{const1} = var3^{const1}$$

tedy máme **totožné formule!**

Jak třídit a porovnávat výsledky hledání?

- výsledků hledání je obvykle více
- je nutné je setřídít dle relevance
- kromě unifikovaného zápisu se indexují i původní varianty proměnných a jejich pořadí
- pokud se dotaz shoduje s indexem i v názvech proměnných a jejich pořadí, pak tento záznam má větší relevanci $\Rightarrow$ dostává se ve výsledcích hledání na vyšší pozice

MIaS: teorie uvedená do praxe

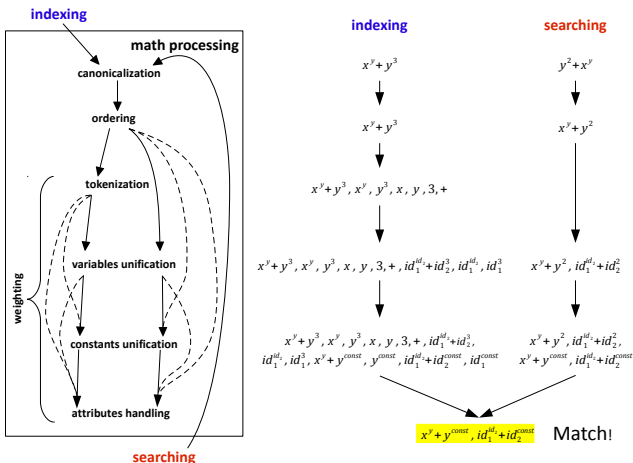
MIaS (Math Indexer and Searcher) je volně dostupný open-source software (v jazyce Java) vyvinutý na Fakultě informatiky Masarykovy univerzity, který implementuje předchozí nastíněné techniky a postupy.

Technická poznámka pro zvědavé:

Z technického hlediska je situace komplikovanější. MIaS používá search engine SOLR a unifikované formule kóduje do tzv. *M-Termů*, které již umí SOLR přijmout jako prosté textové řetězce. Příklad *M-termu*:

$$F(N(1)J(I[V=B](1)N(2)))$$

MIaS: schéma pro zájemce

Jak to vypadá v praxi

- navržené postupy poměrně dobře fungují
- klíčový problém je získání vstupních dat (zejména pomocí OCR)

Nasazené systémy:

- **WebMlaS** (webové rozhraní systému MlaS) – používá kvalitní vstupní data z *arXiv.org*
- **EuDML** – Evropská digitální matematická knihovna
- **DML-CZ** (na systému DSpace) – technicky jsme zvládli, není veřejně nasazeno pro nekvalitní vstupní data z OCR

Příklad WebMIaS

Match any of the following rules

Any field

Add clause

Contains the following formula:

$(S_1 \cup S_2) / S_3$

Rendered: $\{S_1 \cup S_2\} / S_3$

Search using: presentation and content

Search in: 100-12-100

Verbose output: ☐

Extract subformulae: ☐

Reduce weights of derived formulae: ☐

Search

Total hits: 6852, showing 1-20. Core searching time: 52 ms Total searching time: 82 ms

[math0005151_1_13.xhtml](#)

... $(S_1 \cup S_2) / S_3$ ...

score = 18.421957

[xhtml5/L/math0005151/math0005151_1_13.xhtml.zipmath0005151_1_13.xhtml](#) - cached XHTML

[math0005151_1_11.xhtml](#)

... [Math Processing Error] ...

score = 4.966886

[xhtml5/L/math0005151/math0005151_1_11.xhtml.zipmath0005151_1_11.xhtml](#) - cached XHTML

[0806.4024_1_146.xhtml](#)

... has a small number of isometry types with respect to the action on $\mathcal{X} / \approx$ ...

score = 0.09666692

[xhtml5/5/0806.4024/0806.4024_1_146.xhtml.zip0806.4024_1_146.xhtml](#) - cached XHTML

[1108.5123_1_63.xhtml](#)

... and let $E / \approx$ be the metric quotient. ... is second countable and locally compact then $E / \approx$ is second countable and locally compact too.

score = 0.06792955

[xhtml5/1108.5123/1108.5123_1_63.xhtml.zip1108.5123_1_63.xhtml](#) - cached XHTML

[1203.1283_1_46.xhtml](#)

... l'ensemble quotient $(\mathbb{R}_+ \times \mathbb{R}_+) / \approx$ ...

score = 0.06045454

Data (matematické formule) vzaty z arXiv.org

Jiný příklad WebMIaS

Match of the following rules

Any field

Add clause

Contains the following formula:

$$\phi_H \circ \pi_k \circ \pi \circ M \in C(\bar{X}, S^1)$$

Rendered: $\phi_H \circ \pi_k \circ \pi \circ M \in C(\bar{X}, S^1)$

Search using:

Search in:

Verbose output: ☐

Extract subformulae: ☐

Reduce weights of derived formulae: ☐

Search

Total hits: 4888196, showing 1–20. Core searching time: 15162 ms Total searching time: 15797 ms

[math0005151_1_101.xhtml](#)

... $\phi_k = P_{k+1} \in C(\bar{X}, S^1)$ ... where $\phi_k \in$ ...

score = 1.0956602

[xhtml5/math0005151/math0005151_1_101.xhtml.zipmath0005151_1_101.xhtml](#) - cached XHTML

[1105.2779_1_144.xhtml](#)

... we have $\phi_k \in P_k \in \mathcal{D}(\mathcal{E})$, moreover ... then $(\phi_k \circ P_k)_n$ converges weakly to ...

score = 0.05874735

[xhtml5/1105.2779/1105.2779_1_144.xhtml.zip1105.2779_1_144.xhtml](#) - cached XHTML

[math0404322_1_59.xhtml](#)

... and $\phi_k \circ g_k \in N(g_k), \dots l. (g_k, \phi_k \circ g_k)$ is ...

score = 0.05278814

[xhtml5/math0404322/math0404322_1_59.xhtml.zipmath0404322_1_59.xhtml](#) - cached XHTML

[math0404322_1_56.xhtml](#)

... then $\zeta_n \notin K_n$ implies ... , hence $\phi_n \circ g_n \in N(g_n)$ by (...

score = 0.037092865

[xhtml5/math0404322/math0404322_1_56.xhtml.zipmath0404322_1_56.xhtml](#) - cached XHTML

[1302.2341_1_101.xhtml](#)

Next we prove that $\alpha \circ \psi \in AC$.

score = 0.02955749

Data (matematické formule) vzaty z arXiv.org

Vývojový tým MIR

Problematiku matematického indexování a vyhledávání řeší výzkumný tým MIR (Maths Information Retrieval) na Fakultě informatiky Masarykovy univerzity:

Petr Sojka

Martin Líška

Michal Růžička

Odkazy

Domovská stránka týmu MIR:

<https://mir.fi.muni.cz/>

WebMlaS:

<https://mir.fi.muni.cz/webmias-demo/>

EuDML (rozšířené vyhledávání matematiky):

<https://eudml.org/search>

Máte-li otázky, sem s nimi :-)

Kvíz II: „pejsek a kočička“ v praxi

Quiz 4

Name

1. (15 pts) Find the general solution of the homogeneous differential equation.

$$\frac{dy}{dx} + 4\frac{dy}{dx} + 3y = 0$$

+15

$$y'' + 4y' + 3y = 0$$

Assume $y = e^{rt}$

$$r^2 + 4r + 3 = 0$$

LET $r =$ $r =$

$$(r + 3)(r + 1) = 0$$

Technically it's not never again!!

$$r = -3, -1$$

So... $C_1 =$ $C_2 =$

$$y = e^{-3x} + e^{-x}$$

Necessary?

HAPPY DOG NOT HAPPY CAT

WTF??